

Słoński, Stanisław

Zmarli członkowie : Ś. p. Adam Antoni Kryński (1844-1932) [nekrolog]

Rocznik Towarzystwa Naukowego Warszawskiego 27, 149-151

1934

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Ś. p. Adam Antoni Kryński.

(1844—1932)

Dn. 10 grudnia zmarł profesor Adam Antoni Kryński, profesor honorowy uniwersytetu warszawskiego, były profesor uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, członek Polskiej Akademii Umiejętności, członek-założyciel i członek honorowy Towarzystwa Naukowego Warszawskiego i wielu innych towarzystw naukowych i redaktor wielu czasopism.

Urodzony w r. 1844 w Łukowie na Podlasiu, studjował potem w Szkole Głównej razem z Baudouinem de Courtenay, Chlebowskim, Chmielewskim, Dicksteinem i inn. Po skończeniu uniwersytetu zostaje nauczycielem gimnazjum, najpierw III, potem II w Warszawie. Lecz w gimnazjach rosyjskich w Warszawie nie pozwalają Kryńskiemu uczyć języka polskiego: w gimnazjum II jest nauczycielem języka francuskiego. 35 lat (1871—1906) pracuje Kryński w gimnazjum. Zajęty pracą szkolną, nie zaniedbał ani na chwilę pracy naukowej. Po pierwszej rozprawie „O dźwiękach nosowych w językach słowiańskich” (1870) następują inne, np. „Gwara zakopiańska” (Polska Akademia Umiejętności 1883). W r. 1885 zakłada Kryński razem z Baudouinem de Courtenay, Karłowiczem i Malinowskim „Prace Filologiczne”, pierwsze i dotychczas (obecnie tom XVI) jedyne czasopismo naukowe językoznawcze w Warszawie. Drukuje tu „Powieść o papieżu Urbanie z r. 1514”, „Postaci osobliwe przysłówków staropolskich i dzisiejszych gwarowych” oraz „Glossy w dziele Baltazara Opecia z r. 1522 Żywot Pana Jezusa Chrystusa”. W r. 1897 wychodzi I wydanie jego „Gramatyki języka polskiego” (dotychczas 6 wydań). Była to pierwsza, na zasadach współczesnego językoznawstwa oparta gramatyka polska (Gramatyka Małeckiego już w momencie swego ukazania się była przestarzała). W Gramatyce Kryńskiego cenne zwłaszcza były objaśnienia historyczne, czerpane przeważnie bezpośrednio z zabytków staropolskich, a świadczące o ogromnej wiedzy autora. Gramatyka ta utrwaliła nazawsze nazwisko Kryńskiego w językoznawstwie polskim i chociaż nowsza nauka polska, zwłaszcza w Gramatyce t. zw. akademickiej (r. 1923) i w Gramatyce Łosia (3 części, r. 1922—1927) poczyniła już od tego

czasu ogromne postępy, to jednak zasługi Kryńskiego są i pozostaną olbrzymie. Obszerny w tej gramatyce rozdział o pisowni, gdzie poddał krytyce obowiązującą wtedy pisownię t. zw. akademicką, i chciał oprzeć nową, projektowaną przez siebie, na zasadach ściśle etymologicznych i historycznych, był wtedy czemś zupełnie nowem i wywołał długotrwałą, a tak głośną kiedyś u nas walkę o pisownię t. zw. Kryńskiego. W r. 1900 wychodzi I tom wiekopomnego dzieła p. t. „Słownik Języka Polskiego”, którego Kryński razem z Janem Karłowiczem i Wł. Niedzwiedzkiem był twórcą i głównym kierownikiem. Już samo to olbrzymie dzieło, którego druk ukończono dopiero w r. 1927, świadczyć będzie zawsze o jego niespożytych ogromnych dla nauki polskiej zasługach.

W r. 1908 doczekał się Kryński wreszcie tak zasłużonego stanowiska profesora uniwersytetu: uniwersytet lwowski powołał go na stanowisko profesora filologii słowiańskiej, które Kryński zajmuje do wybuchu wojny. W r. 1915 zostaje profesorem języka polskiego w odrodzonym uniwersytecie warszawskim, a w r. 1919 — profesorem honorowym.

Nie sposób wyliczyć tu wszystkie prace, przyczynki, artykuły Kryńskiego, muszę jednak wymienić jeszcze dwie prace, dla tego uczonego tak charakterystyczne.

Są to „Zabytki języka staropolskiego”, opracowane razem z Mirosławem Kryńskim (I wyd. r. 1918, II wyd. r. 1925), mające też cele dydaktyczne, mianowicie mają udostępnić uczniom klas wyższych i studentom uniwersytetu zapoznanie się bezpośrednio z zabytkami mowy ojczystej. Druga praca — to „Jak nie należy mówić i pisać po polsku” (2 tomy, wydanie jubileuszowe staraniem uczniów autora, r. 1921 i 1931). W tej ostatniej pracy zwłaszcza uwydatnia się charakterystyczne stanowisko autora: Kryński nie zamykał się nigdy w kapliczce wiedzy czystej, niedostępnej i niezrozumiałej dla profanów, chciał dane językoznawstwa, a zwłaszcza własną swą wiedzę, uprzystępnić wszystkim, chciał w nich rozbudzić i umocnić świadomą miłość mowy ojczystej. Wiedział, że próżne są zastrzeżenia niektórych uczonych, że językoznawca nie uczy, jak mówić należy, lecz tylko bada to, co i jak się mówi, gdyż dokładne stwierdzenie i naukowe sformułowanie tego, co i jak

się mówi, jest jednocześnie wskazaniem, jak mówić należy, gdyż przecież najważniejszym kryterjum poprawności językowej jest właśnie zwyczaj powszechny, i niema tu żadnych wyższych nad to instancji. Dlatego Kryński dużą część swego pracowitego żywota poświęcił walce o poprawność i czystość języka. Dla najszerzych mas oświeconego społeczeństwa polskiego nazwisko Kryńskiego pozostanie nazawsze nierozdzielnie złączone z ideą czystości, piękna i rozumnej miłości mowy ojczystej.

Stanisław Słoński.

Ś. p. Stanisław Ptaszycki.

(1853—1933)

Wielce zasłużony dla nauki i dziejów kultury w Polsce badacz, Stanisław Ptaszycki, urodził się 31 marca st. st. (12 kwietnia) 1853 r. we wsi Kuzowo pod Moskwą. Był synem Leona Ptaszyckiego, plenipotentą Wittgensteinów, i Elżbiety z Roszczewskich. Nauki gimnazjalne ukończył w Wilnie w r. 1872; na studia wyższe udał się do Petersburga, gdzie odtąd wypadło mu przebyć lat zgórą 45. Studjował tu zrazu medycynę, ale wkrótce (1873), poczuwszy powołanie, przeniósł się na wydział historyczno-filologiczny uniwersytetu. Był tu uczniem profesorów Srezniewskiego i Łamańskiego. Jeszcze na ławie studenckiej będąc, otrzymał w r. 1876, za dysertację o „Wizerunku” Reja, złoty medal. Uniwersytet ukończył ze stopniem kandydata w r. 1877 i został asystentem przy katedrze filologii słowiańskiej. W tym samym roku ogłosił pierwszą swoją pracę drukowaną — rozbiór krytyczny rozprawy osławionego profesora Makuszewa o „śladach wpływów rosyjskich na piśmiennictwo staropolskie”. Do studjów naukowych nad literaturą polską zachęcił młodego badacza Piotr Chmielowski. W r. 1878 został lektorem języka i literatury rosyjskiej w rzym. katol. Seminarjum Duchownem; jednocześnie mianowano go tłumaczem z języka polskiego przy Senacie i nauczycielem języka łacińskiego, później rosyjskiego, w gimnazjach prywatnych (1879—